

Záróbeszámoló
a Reprezentáció és anyagi kultúra a 17. századi erdélyi fejedelmi udvarokban
című 108744 számú projekt kutatásairól és eredményeiről

Tartalom

Célkitűzések

Személyi változások

Kutatások és eredmények

1. Raum-vizsgálatok
2. A fejedelmek anyagi kultúrájára vonatkozó gazdasági és mentalitástörténeti kutatások
3. Az udvar és kormányzat
4. Az Apafi udvar vizsgálata
5. Adattárak és adatbázisok
6. Fontosabb eredmények és a folytathatóság

Mellékletek

1. Levéltári, kéziratári kutatások
2. Konferenciák, előadások

Célkitűzések

A projekt eredeti vezetője, Szabó Péter az udvartörténet-kutatás megújítását tűzte ki célként, amelyhez új szemléletmódot, kevésbé alkalmazott megközelítési szempontokat és módszereket kívánt felhasználni. Az udvar fogalmának meghatározása mellett elsősorban az udvarok helyszíneit felölelő raum-vizsgálatokra, az erdélyi fejedelmek viseleti és használati tárgyainak, anyagi kultúrájának felmérésére akart fókuszálni. Fontosnak tartotta a ceremóniatörténeti kutatásokat, a fejedelmi önreprezentáció megnyilvánulási módjainak és céljainak elemzését, és külön monográfiát akart szentelni a fejedelmi udvarokban járt külföldi követek, utazók véleményének alapján kialakuló Transylvania-kép megrajzolásának. A projekt hangsúlyos eleme lett volna az erdélyi udvari társadalom és a kormányzati hivatalok személyi állományának kapcsolata, összefonódásának vizsgálata is.

Szabó Péter tragikus körülmények közt bekövetkezett halála miatt azonban a projekt céljait újra kellett gondolni és a résztvevők körét ki kellett szélesíteni. (lásd személyi változások részt) Ennek megfelelően a ceremóniatörténeti kutatások és a Transylvania-kép kidolgozása háttérbe szorult, mert ezekhez Szabó Péter tapasztalataira és tudásanyagára lett volna szükség. Továbbra is hangsúlyosak maradtak viszont a raum-vizsgálatok, az udvarra vonatkozó forrásanyag feltárása és gyűjtése, a fejedelmek viseleti, használati tárgyainak, anyagi kultúrájuk hagyatékának számbavétele. A legfontosabb döntés és változtatás az volt, hogy ugyan a kutatás súlypontja a 17. század maradt, de ott, ahol erre lehetőség volt, illetve a feldolgozás megkívánta, a 16. századi előzményeket is kutatták és feldolgozták a projekt tagjai.

Szabó Péter a projekt teljesítményeként egy általa szerkesztett udvartörténet kötetet és egy, a fejedelemség udvari kultúrájában használt tárgyról szóló, általa írt monográfiát ígért, valamint tervezte a fejedelmekhez kapcsolódó tárgyak adatbázisának létrehozását is. A projekt vezetését átvevő Kovács András a célok és várható eredmények újra fogalmazásánál megtartotta az udvartörténeti tanulmánykötet gondolatát. A fejedelmi tárgykatalógus felállításáról a kutatás eredményeinek fényében kívánt dönten. Az összefoglaló monográfia helyett egyenletes és folyamatos kutatást és publikálást kért a résztvevőktől. Emellett a legfontosabb célnak a fejedelmi udvarokra vonatkozó források széleskörű összegyűjtését és kínálkozó formában való

feldolgozását (forrásközlés, adatbázisba rendezés, szakcikkekben elemzés) jelölte meg. Fontos szempont volt az is, hogy a projekt minél több, a kérdéskörrel foglalkozó fiatalnak segítsen a pályán maradásban és a kibontakozásban.

Személyi változások

A pályázatot elnyert Szabó Péter halála miatt az új témavezető az addig senior kutatóként szereplő Kovács András akadémikus (Kolozsvár) lett. A pályázathoz a gazdátlanul maradt feladatok lefedésére ekkor csatlakozott Pakó Klára, Kiss Erika és Balogh Judit. Mivel az új témavezető nem állt munkaviszonyban az ELTE-vel, a pénzügyi felelősségvállalás miatt Horn Ildikó — ugyancsak a téma kutatója — szintén belépett a projektbe. Az eredetileg a projekt terhére alkalmazott kutató, Vörös Péter végül nem kapcsolódott be a munkába, helyére Zarnóczki Áron került, aki azonban kilenc hónap után anyagi körülmények miatt kilépett és sajnos pályaelhagyó lett. Munkáját ideiglenesen Kádár Zsófia folytatta, majd 2015. november 1-től a kutatásainkhoz jobban illeszkedő Szirtes Zsófiát vettük fel. Végül 2016 októberétől a projekt végéig Barta M. János töltötte be a főállású kutatói státuszt. A változást az indokolta, hogy Szirtes Zsófia elnyert egy hároméves posztdoktori ösztöndíjat. Ő természetesen továbbra is a projekt aktív kutatója maradt, nem finanszírozott státuszban. Mivel pénzügyi lehetőségeink lehetővé tették, a felhalmozódott nagymennyiségű forrásanyag feldolgozására 2018 májusában három fiatalat csatlakoztattunk a projekthez: Molnár Dániel doktorjelöltet, Bódai Dalma doktoranduszt és Molnár Attila Ma-hallgatót.

Kutatások és eredmények

1. Raum-vizsgálatok

A kutatás egyik központi témája a „Raum” (az ún. „terem- vagy térvizsgálatok”) vizsgálatok voltak. Az eredeti munkaterv szerint az udvar reprezentációs megjelenésének színtereivel, az ünnepi termekkel, az udvari ünnepek ceremoniális rendjével, a szimbolikus kommunikációval kívántunk foglalkozni. Mivel az Erdélyi Fejedelemségben az udvar és a kormányzat között rendkívül szoros volt a kapcsolat, megkerülhetetlenné vált az országgyűlési színterek és a fejedelmi hatalom reprezentációs megjelenési formáinak, ezek szimbolikus kommunikációjának vizsgálata. A fejedelmi hatalom „hivatalos” megjelenési formái mellett a magánéleti jellegű események szintén fontosak, sőt sok esetben a két forma nem is különíthető el egymástól. Az összehasonlító vizsgálat az erdélyi fejedelmek egymáshoz való igazodását és új hatalmi rendszerük bevezetését jelentő intézkedéseiket ismerhettük meg.

Külön hangsúlyt kapott Gyulafehérvárnak, a fejedelmi székhelynek a vizsgálata. Mellette az udvarok kihelyezett helyszínei, az udvartartás mozgásai kerültek a kutatás fókuszába. Kovács András és Pakó Klára kiemelt, új kutatásaként folyt a Báthory és Bethlen család rezidenciáinak, valamint gyulafehérvári házainak beazonosítása és vizsgálata. A munka során Pakó Klára egy eddig ismeretlen Bethlen rezidenciát is feltárt, amelyről egy megjelenés előtt álló tanulmányban (lásd a projekt publikációs jegyzékében) számolt be, inventáriumait pedig kiadásra készíti elő. Mindketten kutatták a fejedelmi építkezések történetét, külön tanulmányokban dolgozták fel az Erdélyben működő külföldi építészek — Sigismondo da Pratovecchio da Pisa, Domenico da Bologna és Francesco Chiaramella da Gandino, valamint Giovanni Morando Visconti — tevékenységét. Mellettük a kihelyezett, ill. mozgó uralkodói udvarok kapcsán Balogh Juditnak és Horn Ildikónak az Apafi udvarra vonatkozó kutatásait érdemes kiemelni.

A raum-vizsgálatok kiemelkedő eredménye, hogy a kutatás során egy Szamosújvár történetét feldolgozó monográfia is született Pakó Klára tollából. A több mint 600.000 leütést kitevő, 85 fényképpel (elsősorban Szamosújvár modern és archív felvételeivel) illetve a vár 50 történeti

ábrázolásával illusztrált kézirat Erdély első, modern hadiépítészeti elvek szerint felépített bástya várának a történetét vizsgálja. A korszakokra bontott áttekintésben kiemelt szerepet szánt a szerző a fejedelemség korának. Ebbe a fejezetbe illeszkedik egy nagyon fontos összefoglalás a vár fejedelemségkori topográfiájáról, amely lényegében a vár fénykorába transzponálja az olvasót, épületeinek a 16–17. századi funkcióit, kinézését, díszítését, a korabeli közlekedési rendszereket rekonstruálja a források segítségével. A kötet második felében átirított leltárakban feltűnő topográfiai részletek betűjelei, illetve sorszámai az itt közölt alaprajzi részleteken válnak azonosíthatókká. A mű következő fejezete az együttes építészettörténeti és hadiépítészeti jelentőségét vizsgálja, az olaszbástya rendszer magyarországi és erdélyi alkalmazásának történetébe illesztve Szamosújvár építését.

A monográfia második felét a felkutatott források két lényeges csoportját felsorakoztató adattár alkotja. Első részébe a várbirtok 1553 és 1798 között keletkezett 7 leltára került és a vár tisztviselőinek 3 fennmaradt fizetési listája. A közzétett szövegek közül jelentőségében is kiemelkedik az 1687-ben felvett, terjedelmes magyar nyelvű összeírás, amely a vár fejedelemség kori topográfiájának a legjelentősebb forrása, s amelyet jól egészítenek ki a 18. századi, a börtönné alakítást előkészítő latin nyelvű leltárak. Az adattár második részét a képi források katalógusa alkotja. 40 darab, 17–20. századból származó ábrázolást sikerült a szerzőnek összegyűjtenie és elemeznie a szamosújvári várral kapcsolatban. Pakó Klárának első ízben sikerült egy erdélyi vár gyakorlatilag teljes ikonográfiáját bemutatni, nemcsak az erdélyi és magyarországi, hanem a nagyon fontos bécsi és más külföldi gyűjtemények anyagának a felleltározásával. A kötet kiadása külön pályázat és támogatás elnyerésével lehetséges.

2. A fejedelmek anyagi kultúrájára vonatkozó gazdasági és mentalitástörténeti kutatások

Szabó Péter elképzelései alapján tervben volt a fejedelmek tárgyi hagyatékának felmérése és ezek alapján egy tárgyi katalógus elkészítése. Kovács András és Kiss Erika feltétlenül szükségesnek tartotta, hogy szét legyenek választva a bizonyítottan a fejedelmekhez, illetve a családtagjaikhoz köthető tárgyi hagyatékok a pusztán csak nekik tulajdonított tárgyaktól. Emellett nagy hangsúlyt kapott az olyan tárgyak számbavétele is, amelyek fizikai valójukban nem maradtak fent és képi ábrázolásuk sem ismert. Az új szempontok beemelésével azonban a tárgyi katalógus értelmét újra át kellett gondolnunk: az inventáriumokban különböző szintű leírással szereplő tárgyak kiemelésének és egyenkénti leírásának nem volt sok információértéke, viszont egy-egy fejedelemhez köthető komplex tárgylistákból már lehetett következtetéseket levonni, összehasonlító elemzéseket készíteni. Ezért a hangsúly a katalógus helyett az inventáriumok gyűjtésére tolódott át.

Az általunk összegyűjtött fejedelmi inventáriumok és egyéb jogbiztosító illetve gazdasági iratok közül kiemelkedik János Zsigmond hagyatéki leltára, amelyből képet nyerhetünk ékszeréről, kárpitgyűjteményéről és értékes fegyvereiről. Sokat ígért Kiss Erika kutatása is, amely Brandenburgi Katalin vagyonának rekonstruálását tervezte. A kezdeti eredmények (inventárium és feldolgozása) után azonban a további magyar s németországi anyag nem adott újabb találatokat, így végül Kiss Erika az erre vonatkozó új ismereteket nem a tervezett külön kötetben, hanem egy megjelenés előtt álló tanulmányban összegezte. Annál eredményesebbek voltak viszont Bethlen Gábor kincstárára és kincseire és az erdélyi ötvösműtípusokra vonatkozó kutatásai, amelyeket külön szakcikkekben mutatott be. Jeney-Tóth Annamária I. Rákóczi György udvarával foglalkozott, de mivel hasonló témában külön pályázatot nyújtott be és nyert el, kutatásait főként az új projektjére összpontosította.

A fejedelmi udvarok ceremóniáival és külföldi megítélésével foglalkozó alprojektet is elkezdjük. Az év során Oborni Teréz és Horn Ildikó az 1560–1600 közt a fejedelmi udvarban járt követek és utazók latin, olasz és francia nyelvű jelentéseit és műveit gyűjtötte össze. Az anyag

nagysága miatt a szövegek tudományos igényű kiadása túlnőtt a jelen pályázat lehetőségein, készítőik a továbbiakban más formációban és más forrásokból szeretnék a munkát közkinccsé tenni. A téma szempontjából különösen fontos Szerdahelyi Máté (1562) és Albani György (1564) követsége, valamint gyalui Torda Zsigmond két, a szakirodalomban eddig fel nem használt jelentése a korabeli Erdélyről (1561–1562). A jelentések az erdélyi udvari életet és a kormányzati berendezkedést elemezték aprólékosan. A források alapján Oborni Teréz erre vonatkozó tanulmánya a projektet záró tanulmánykötetben jelenik meg.

A mozgó udvarról, az udvar személyzetéről és tárgyi kultúrájáról részletes képet nyújt az a három összeírás, amely Apafi Mihály hadjárataira (1681, 1682, 1683) magával vitt főembereket és szolgálókat, valamint reprezentatív ill. mindennapi használati tárgyakat tartalmazza. Az anyagot Barta M. János és Horn Ildikó készítette elő kiadásra az Udvertörténeti Füzetek sorozatban, *Apafi Mihály mozgó udvara az 1681–1683-as hadjáratokban* címmel. Megjelentetése eddig részben pénzügyi problémák, részben a közbeszerzési szabályok miatt húzódott, de egy 2019-ben elnyert egyetemi pályázat segítségével még ebben az évben megoldódik.

3. Az udvar és kormányzat

A projekt kiemelten foglalkozott az udvar és a kormányzat együttműködésével. Ennek kapcsán egyrészt az egyes fejedelmek udvartartásának és udvari személyzetének szerepét és tevékenységi körét kutattuk, másrészt az erdélyi udvari társadalom és a kormányzati hivatalok állományának kapcsolatát és összefonódásait vizsgáltuk. (Balogh Judit, Barta M. János, Horn Ildikó, Oborni Teréz, Szirtes Zsófia) Módszeres anyaggyűjtéssel és esettanulmányok készítésével jártuk körbe azt a hipotézist, hogy sok erdélyi arisztokratának a felemelkedése és kormányzati karrierje elképzelhetetlen lett volna az előzetes udvari szolgálat nélkül. A munka során elkészült ezeknek a tisztségviselőknek az adatbázisa is. (lásd külön) Végül arra az eredményre jutottunk, hogy az udvari szolgálat az elitbe való bekerülés általános és eredményes útjának tekinthető, de a vártnál jóval kevesebbszer (nyolc főnél) volt kizárólagosan egyedüli mozgatórugó. A többi esetben is az udvari szolgálat jelentette a legfontosabb eszközt, de más összetevők is kellettek a sikerhez. Szintén fontos tanulsága a kutatásnak, hogy a társadalmi szintlépés nem feltétlenül az udvari tisztséget betöltő egyén élete során következhetett be, hanem a következő generáció, azaz a gyermekek profitáltak apjuk, ritkább esetben anyjuk szolgálataiból és ennek során kialakított kapcsolatrendszeréből.

Szintén kiemelt figyelmet kapott a különböző fejedelmi udvarokat átszövő pártfogói kapcsolatrendszernek a feltérképezése és elemzése. Ezen belül az egyik alprojekt (Horn Ildikó) az apródi intézmény feltérképezésének lett szentelve, mert ez az udvari csoport különösen alkalmas volt az aktuális, illetve a jövőbeli klientúra-hálózat kiszélesítésére és befolyásolására. Arra a megállapításra jutottunk, hogy az apródok etnikailag és társadalmi státuszukat tekintve jól elkülöníthető csoportokból érkeztek és az életkor, valamint a tevékenységük alapján további belső rétegződés is kimutatható. Sikertült rekonstruálni a feladatkörüket, amely jóval szélesebbnek bizonyult, mint az uralkodó személye körüli szolgálat és az étkezéseknél, valamint az udvari reprezentációban ellátott feladatok. Az analízis fontos részét képezte az apródi szolgálat utáni pályafutások figyelemmel kísérése, amelyek megállapításaink szerint alapvetően négy jellemző mintával modellezhetőek.

A másik alprojekt (Balogh Judit, Horn Ildikó) az egyes udvari tisztségviselők körül kiépített klientúra-hálózatot vizsgálta. Olyan kérdésekre fókuszáltunk például, hogy az illető korábbi kapcsolatrendszere hogyan bővült az udvari tisztség elnyerésével, milyen módszereket és eszközöket használt a bővítésére, milyen szempontok szerint válogatott és milyen jellegű klientúráját épített (katonai, gazdasági, jogi, kiegyensúlyozott feladatkörű stb). Eben a témakörben Horn Ildikó külön tanulmányt szentelt a főudvarmestereknek. Izgalmas részkérdésnek bizonyult, hogy egy adott tisztségviselő bukása vagy halála után az általa kialakított klientúra

milyen sorsra jutott: teljesen szétesett, vagy részekre bomolva más erővonalak szerint átrendeződött-e. Emellett vizsgáltuk az udvaron belül, továbbá a kormányzat és az udvar viszonyában kialakuló nagyobb ellentéteket is. Ezek a kutatások egyrészt a Kendi család köré, másrészt az Apafi-kor konfliktusaira összpontosultak. Szirtes Zsófia a századok udvari és politikai szerepét, Barta M. János az udvar és a Magyar Királyság politikusai közti viszonyt tárta fel.

Oborni Teréz kutatásainak fő megközelítési szempontja az udvar, mint kormányzati központ működése volt, amelynek során igazolta, hogy a korábbi budai udvar és az erdélyi udvar közötti különbségek nyilvánvalóak. A János király mellett még működő korábbi országos főméltóságok Izabella mellett megszűntek, és Erdélyben nem is éledtek újjá később sem, ilyen értelemben tehát sem Izabella, sem János Zsigmond erdélyi királyi udvara szoros értelemben véve nem utódja a budai magyar királyi udvarnak, nincs köztük szerves kapcsolódásra utaló sajátosság. Mégis az erdélyi udvar szervezetének és működésének számos összetevője között, ha szerény mértékben is, a budai, vagy még helyesebben szólva a magyar királyságbeli hagyományok is jelen voltak: pl. a királyi helytartó hivatala, a kancellária létrehozása, a (fő)udvarmester, kamarásmester és az alattuk tevékenykedő személyzet, az udvari katonaság udvari testőrséggé váló intézménye, és a hozzá kapcsolódó katonai bíróság (*curia militaris*), az udvari ifjak/familiárisok megléte. Ami a erdélyi állam politikai berendezkedésének és kormányzatának megszervezését illeti, e vonatkozásban sokkal erősebben érzékelhető a Magyar Királyság hagyományainak tovább élése. Az törvényhozásban, a törvénykezésben, az igazgatásban, a rendiség alapvető privilégiumaiban és még számos ponton tetten érhetők ezek a jelenségek, és egyértelműen bizonyítható, hogy a fejedelemség állama a középkori Magyar Királyság alapjain épült fel.

4. Az Apafi udvar vizsgálata

Kutatásaink során váratlanul nagy mennyiségű forrásanyagot tártunk fel az Apafi udvarra vonatkozóan, ezért — bár az eredeti tervben nem szerepelt kiemelten — a kutatás utolsó két évében az Apafi udvar rekonstrukciója lett a projekt legfontosabb területe. A személyzetre, fizetésre vonatkozó források (konvenciók, különféle praebendajegyzékek, instrukciók, udvari katalógusok, inventáriumok) alapján a teljes udvartartási struktúra, illetve annak változásai rekonstruálhatóak 1663 és 1690 között. Az anyagot jól áttekinthető táblázatokba rendeztük, felsorolva a szolgálattevők nevét, feladatkörét és fizetési besorolását, ill. egyéb juttatásait. (A táblázatok az udvar egészének az áttekintésére szolgálnak, de az egyes személyeket felvettük a készülő adatbázisba is.)

Ezek alapján el lehet végezni majd azt a részletes elemzést, amely egyrészt a személyi állomány kontinuitását és hirtelen váltásait mutatja. Mivel a névsorok nagy része egyben fizetésjegyzék is, gyakorlatilag majdnem harminc éven keresztül pontosan rekonstruálni lehet az Apafi udvartartás fenntartási költségeit. Szintén meg lehet határozni egy-egy udvari tisztség jellemzőit, ehhez az első lépést az jelentette, hogy összeállítottunk egy olyan táblázatot is, amely az udvar összes dokumentálható szereplőjét — a pecéértől a cipóhámozón át a főudvarmesterig — tartalmazza, a funkció pontos meghatározásával és fizetéssel. Ez a rendszerezés segít meghatározni, hogy a fejedelmi udvar kapcsán milyen egységeket lehet elkülöníteni. Vizsgálni lehet, hogy milyen struktúrák tartoznak a fejedelem/fejedelemasszony személyes környezetéhez, és melyek azok, amelyek a kormányzathoz és az uralkodói reprezentációhoz sorolhatóak. A gyűjtés és feldolgozás során, technikai okok miatt nem a pályázathoz csatlakoztatva, Fehér János is segítette a munkánkat, akit a fenti kérdések mellett elsősorban a fejedelmi udvar környezetében tevékenykedő mesterek, továbbá a fiskális birtokok adminisztrációs személyzete érdekel.

Az Apafi korban is kiemelten foglalkoztunk a beszámoló előző pontjában említett udvar és a kormányzat kapcsolatával. Ezen belül három eredményt kell külön kiemelni:

1. Barta M. János forráskiadványa: Rottal János levelezése Csáky Istvánnal és Ferencel. Lymbus kötetek 3. Budapest, 2017. 418. A Habsburg udvar magyar referense, Rottal és az erdélyi politikai és gazdasági életben érdekelt Csáky fivérek levelezése sok, eddig ismeretlen információt tartalmaz az erdélyi udvarról, Apafiról és főbb politikusairól.
2. 2016. november 16-18. között, a Bethlen Miklós évfordulóhoz is kapcsolódva, *Hír-név és emlékezet* címmel 3 napos konferenciát szerveztünk az ELTE Bölcsészkarán.

<p>☞ November 16. szerda, Kari Tanásterem</p> <p>ÜNNEPI MEGNYITÓ (10.00–11.15) Elnök: Orlovsky Géza (ELTE) • Borsodi Csaba (ELTE) köszöntője • Laczházi Gyula (ELTE) köszöntője • Csörsz Rumen István (MTA BTK ITI): Bethlen Miklós korának zenéjéből • Jankovics József (MTA BTK ITI): Bethlen Miklós, a reformpolitikus</p> <p>KÁVÉSZÜNET (11.15–11.30)</p> <p>1. ülés (11.30–13.30) Elnök: Kurucz György (KRE) • Papp Sándor (SZTE): Elreptült-e Noé galambja Isztambulba? • Gebsei Sándor (EKE): Bethlen Miklós koncepciója a fejedelemség önállóságáról • G. Etényi Nóra (ELTE): Hírnev és diplomácia. Bethlen Miklós politikája korabeli nyomtatványokban • Balogh Judit (EKE): Bethlen Miklós kapcsolatrendszere a székely eliten • Vita</p> <p>EBÉDSZÜNET (13.30–15.00)</p> <p>2. ülés (15.00–17.00) Elnök: Jankovics József (MTA BTK ITI) • Laczházi Gyula (ELTE): A szenvedélyek szerepe az <i>Önéletrajz</i> szerzőtelmesítésében • Fehér Andrea (EME) Kivendőtől erények és kerülendő hibák. Bethlen Miklós inlétről öröksége • Orlovsky Géza (ELTE): Szerzői és befogadói eljárások Bethlen Miklós <i>Önéletrajzában</i> • Balogh Pirokska (ELTE) Yépoetika és testírás Bethlen Miklós <i>Önéletrajzában</i> • Vita</p> <p>FOGADÁS (17.15–19.00)</p>	<p>☞ November 17. esütörtök, Kari Tanásterem</p> <p>3. ülés (9.00–11.00) Elnök: Laczházi Gyula (ELTE) • S. Sárdi Margit (ELTE): Történetformálás Bethlen Miklós <i>Önéletrajzában</i> • Nagy Levente (ELTE): A puritán, a kartézianus és a coceciánus Bethlen Miklós • Simon József (SZTE): Az elme ideje és a semmi: a végletes oszthatóság problémája az <i>Elojáró beszédben</i> • Maczelka Csaba (PTE): A 17. századi angol „religio”-műfaj hatása Bethlen Miklós <i>Elojáró beszédére</i> • Vita</p> <p>KÁVÉSZÜNET (11.00–11.20)</p> <p>4. ülés (11.20–12.40) Elnök: Orlovsky Géza (ELTE) • Kovács András (BBTE): Bethlen Miklós Gyulafehérvára • Szentpéteri Márton (MOME): Az anyagi kultúra Bethlen Miklós <i>Önéletrajzában</i> • Tóth Zsombor (MTA BTK ITI): A korá újkori kézíratos nyilvánosság és Bethlen Miklós életművének a sziveghagyományja (1710 1858/60) • Vita</p> <p>EBÉDSZÜNET (12.40–14.00)</p> <p>5. ülés (14.00–16.00) Elnök: Kalmár János (EKE-ELTE) • Mihálik Béla (MTA BTK TTI): Az erdélyi katolikus újjászerveződés ügye az 1690-es évek elején • Órgona Anglika (MMN): Tikok és vallomások Kornis Császári emlékiratában és Bethlen Miklós <i>Önéletrajzában</i> • Balogh Zsuzsanna (ELTE): Vádlótból vádló. Értelmezési lehetőségek Bethlen Miklós szerepére Bánffy Dénes kivégzésében • Nagy Kornél (MTA BTK TTI): „Az eszázr capellájával misét mondó, bilang örmény püspök” – Bethlen Miklós és az erdélyi örmények • Vita</p>	<p>KÁVÉSZÜNET (16.00–16.20)</p> <p>6. ülés (16.20–17.40) Elnök: Balogh Judit (EKE) • Kalmár János (EKE-ELTE): Erdélyre vonatkozó udvari kamarai tervezet a 18. század elejéről • Szirtes Zsófia (ELTE): Bethlen Miklós és az erdélyi politika Jean Louis Rabutin de Bussy jelentéseinek tükrében • Vida Bence (ELTE): Bécs vonzásában–Bethlen Miklós kapcsolatrendszerének változásai 1685 és 1704 között • Vita</p> <p>☞ November 18. péntek, Székfű Gyula Könyvtár</p> <p>7. ülés (9.00–10.20) Elnök: Ács Pál (MTA BTK ITI) • Balázs Mihály (SZTE): Jacobus Palaeologus és Bethlen Miklós • Dienes Dénes (Sárospataki Református Teológiai Akadémia): Keresztúri Bíró Pál, Bethlen Miklós nevelője • Kiss Farkas Gábor (MTA HECE-ELTE): Bethlen és Apáczai • Vita</p> <p>KÁVÉSZÜNET (10.20–10.40)</p> <p>8. ülés (10.40–12.20) Elnök: Molnár Antal (MTA BTK TTI-ELTE) • Rüszt-Fogarasi Enikő (BBTE): Kolozsvár és Bethlen Miklós • Krász Lilla (ELTE): „medicina renata” és „medicina illuminata” között. Bethlen Miklós orvoslásról, egészségről és betegségről • Pakó Klára (BBTE): Támponok a keresdi „másik” Bethlen-kastély történetéhez • Sánta Ákos (MMGM): Vadászat Bethlen Miklós korában • Vita</p> <p>BÜCSÜTÁL</p>
---	---	--

A konferencia tanulmánykötetere 2018 végén sikerült anyagi támogatást biztosítani, így idén megjelenik. (Részleteit lásd a beszámoló publikációs részében)

3. Balogh Judit: *A székelyföldi elit Apafi Mihály udvarában* címmel elkészült monográfiája, amely egyben az MTA doktori címre benyújtandó disszertációja. A kutatás Trócsányi Zsolt alapnak tekinthető kormányzati műveit egészíti ki az Apafi Mihály fejedelem udvarához kapcsolódó székely és székelyföldi nemesek társadalomtörténeti szempontú vizsgálatával. Az elsődleges cél a székely nemesek karrierjének feltárása, az udvari struktúrában elfoglalt helyük megállapítása, valamint a klientúrájuk összeállítása volt. A kutatás fontos hozadéka, a társadalomtörténeti eredményeken túl, Apafi Mihály mozgó fejedelmi udvarának lokális elhelyezése a feltárt naplók és levelezések, oklevelek alapján, bár maga a disszertáció elsősorban azokra az udvari körökre koncentrált, amelyek Apafi korának politikáját, udvari mechanizmusait generálták. Apafi Mihály egy sajátos politikai helyzetben lett Erdély fejedelme, a török akaratából két olyan fejedelem, II. Rákóczi György és Kemény János után, akik a legszűkebb udvari elitjükben egy jelentős székely nemesi csoportra támaszkodtak. Fejedelmi tanácsukban a korábbiaknál is jelentősebb számban és főképpen súllyal voltak jelen a csíki és háromszéki elit elsősorban katolikus tagjai, mint pl. a zabolai Mikes család több tagja, valamint királyhalmi Petki István és kliensi hálózata. Apafi az uralma elején ezekkel az ekkor még vele szemben politizáló főemberekkel szemben erőteljesen támaszkodott olyan székely vagy székelyföldi református nemesekre, mint uzoni Béli Pál, zabolai Basa Tamás, hídvégi Nemes János vagy sepsiszentgyörgyi Daczó János, valamint a velük ekkor rokonságba kerülő Bethlen János

kancellár és fia, Bethlen Miklós, aki Udvarhelyszék főkapitánya volt. A disszertáció feltárja a két, egymással szemben álló és felekezetiileg megkülönböztethető elitesoport összetételét, mozgását és azt is, ahogyan Béldi Pál 1678-as összeesküvése és az elitből történő kiesése átrajzolta az udvarban a székely elit szerepét. Egyben képet kapunk arról is, hogyan alakult át maga az udvar is, ahol Teleki Mihály kiépülő klientúrája foglalta el a kulcspozíciókat.

5. Adattárak és adatbázisok

Mint a jelentés korábbi részében írtuk, a Szabó Péter által tervezett tárgykatalógust a projekt művészettörténész részlege szakmai okok alapján elvetette és komplex forrásgyűjtéssel helyettesítette. Ugyanakkor fontosnak tartottuk egy udvari adatbázis létrehozását, így elhatároztuk, hogy összegyűjtjük a fejedelmkori udvarok főbb tisztviselőinek és az udvarhoz kapcsolódó politikuskárdának és értelmiségnek adatait. Ennek a munkának az első, már publikált eredménye lett Kovács András kismonográfiája és adattára: *Fejedelmek gyógyítói. Gyógyítók, gyógyszeresek és gyógyítás az erdélyi fejedelmek udvarában a 17. század első felében* című munkája, amely a L'Harmattan Kiadónál jelent meg 2018 tavaszán. A szerző az erdélyi fejedelmi udvar gyógyítással foglalkozó személyzetére: híres egyetemek doktoraira, hazai orvosemberekre és -asszonyokra, feredősökre, gyógyszeresekre, azonkívül a gyógyítás eszközeire: ásvány- és hévizekre, gyógyszerekre, valamint a gyulafehérvári fejedelmi patikára vonatkozó adatokat adta közre. A kötetről Gaál György ismertetése a *Korunk* c. folyóiratban olvasható: http://epa.oszk.hu/00400/00458/00646/pdf/EPA00458_korunk-09-2018_116-119.pdf

Az udvari személyzetre és a politikuskárdára vonatkozó adatokat online adatbázisba kívánjuk rendezni. A projekt nem irányozta elő az online adatbázisépítést és ennek költségeit. Ez sokáig gondot jelentett, viszont az ELTE FIKP egyik programjának keretében mód nyílt együtt dolgoznunk a digitális bölcsészekkel és ennek köszönhetően sikerült egy magyar-angol nyelvű adatbázis kereteit kiépítenünk. Ennek feltöltése már a projektzárás után, 2019 januárjában kezdődött el. Az adatbázis szerkezetéről képet ad Alia Farkas főudvarmester alábbi adatlapja:

Korotnai majd küküllői Alia Farkas

Családi adatok

Születési és halálzási dátum:	1554 előtt ¹ †1621 ²
Vallás:	református
A család származása, társadalmi státusza	A Magyar Királyságból betelepült nemesi család
Szülők:	Alia Mátyás ³ anyja nem ismert
Házasságai:	losonczy Bánffy Margit Alia halála után Kékedy Zsigmond főétekfogó felesége lett.
Házastárs szülei:	losonczy Bánffy Boldizsár (†1599e.) Patócsy Erzsébet (†1599 u.)

¹ Apja 1554-ben török fogságba esett, ahonnan már nem szabadult ki, Isztambulban érte a halál. *Solymosi László–Mikóczy Lajos*, Nagybjajom története, Kaposvár, 1979, 72.

² Genealógiai Füzetek II. (1904), 89.

³ *Szakály Ferenc*, A dél-dunántúli hadszíntér 1526–1543, in Pécs a török korban, Pécs, 1999, 49 (Tanulmányok Pécs történetéből, 7).

	esküvő időpontja: 1575. szeptember 25. ⁴
Házastárs előző férje:	Bodoni István (†1601) tanácsúr, Kolozs vármegye főispánja Bogáthy Menyhért (†1605) tanácsúr, Küküllő vármegye főispánja ⁵
Gyermekei:	Alia Sámuel, Küküllő főispánja, Udvarhelyszék főkapitánya (1608–1638) ⁶ felesége Lorántffy Kata
Fontosabb rokonok ⁷ :	sógornői és sógorai: losonczy Bánffy Zsuzsanna és Mindszenti Benedek tanácsúr, Doboka vármegye főispánja losonczy Bánffy Judit és Bethlen Gergely losonczy Bánffy Borbála Huszár István egyéb rokonság: Bánffy-Patóchy-Bornemisza-Huszár-Wesselényi-Bornemisza rokon kör

Karrier

A karrier állomásai:	Gyermekkor: Alia Farkas betelepül Erdélybe. 1590-es években Báthory Zsigmond udvari familiárisa 1594–1596 közt részt vett Báthory Zsigmond török háborúiban 1597. Báthory Zsigmond cubiculárisa 1597. szeptember 1. Báthory Zsigmond fejedelem az udvari szolgálatban és a török háborúban szerzett érdemeiért fiági utódaival együtt Erdély mágnásai közé emelte és címerbővítést adományozott neki. ⁸ 1598 A trónra visszatérő Báthory Zsigmond híve 1600 Mihály vajda pártjára állt 1603 szeptember 27. A brassai csata után fogságba esett, hétszáz arany lefizetése után szabadult. ⁹ 1604–1606 Bocskai híve, udvarában, Magyarországon tartózkodik. 1606–1621 Küküllő vármegye főispánja ¹⁰ 1612 nyarán megkapta a háromszéki főkapitányi címet 1612 október A brassóiak ellen vezényelt sereg fővezére 1612-ben és 1619-ben Fehér vármegyei főispánként említik. ¹¹ 1612–1621 fejedelmi tanácsos ¹² 1615–1620 főudvarmester ¹³
----------------------	---

⁴ Politika és házasság. Menyegzőre hívogató levelek a 16. századi Erdélyből. Sajtó alá rend.: Horn Ildikó, Kreutzer Andrea, Szabó András Péter. TDI Könyvek 2. Bp. 2005, 101–102.

⁵ Előző férjeit Rákóczi Zsigmond fejedelemnek Gyulafehérváron, 1607. október 15-én kelt birtokadománya sorolta fel. MOL F 1 - Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára - Libri regii - 7. kötet - 187 - 187b.

⁶ Alia Sámuel testamentuma. Fái, 1638. március 11. In: Történelmi Tár 1884. 563-564. Közli: Szilágyi Sándor.

⁷ Felsorolva: MOL F 1 - Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára - Libri regii - 7. kötet - 172b

⁸ A rangemelő oklevél közlése: *Bónis György–Valentiny Antal*: Jacobinus János erdélyi kancellár formuláskönyve (1602). Kolozsvár, 1947. A korai életrajzi adatai is innen ismertek.

⁹ Szamosközyi István történetíró kézírata, 88.

¹⁰ Lázár, 77–79.

¹¹ Közben viszont nem szerepel hivatalos címei felsorolásai közt ez a főispánsága.

¹² Trócsányi, 22.

¹³ EOE VII. 257. 1620-ban már nem szerepel a címei között. Lázár, 79.

Követi megbízások:	1619 vége Pozsony, fejedelmi biztos 1620 Bécsben, túszként küldve Haller Istvánnal, Kapy Andrással és másokkal
Birtokok ¹⁴ :	Bonyha kastély és uradalom Radnót 1605 és 1607 között Alsó-Fehér vármegyében: Oroszi, Szentjakab, Péterlaka; Acintos, Belső-Szolnok vármegyében: Vilma, Rogoz, Alsó-Karácsony, Malom, Árpástó, Szentmiklós Bihar vármegyében: Aranykút, Szentmargita Kolozs vármegyében: Kissajó; Szentgyörgy; Ercse; Monor; Gleden; Vaisfala; Velkes Küküllő vármegyében: Nádas; Wáralja; Hétur; Solymos; Goga Torda vármegyében: Bogát; Ludas; Keménytelke; Bodony, Szentlászló, Örményes, Csávás, Bernád, Donáld Disznajó; Hudaki; Eresztek; Pete; Pinárd; Kékes; Pakota; Póka; Keresztúr; Mogyoró; Liget; Nagyoroszfalu; Déda; Filaháza; Alsórépafalva

Az adatbázis feltöltésében a projekthez 2018 májusában csatlakozott három fiatal kutató vesz részt.

Barta M. János vezetésével az ifjak egy udvartörténeti bibliográfiát is elkezdtek összeállítani. Ez kb. 80 %-os készütségi fokon van, reményeink szerint májusban elkészül és online közzé tehetjük.

6. Fontosabb eredmények és a folytathatóság

Az eredeti vállalás egy monográfia és egy tanulmánykötet sajtó alá rendezése volt. Ezt a projekt sikeresen túlteljesítette. Kutatásaink eredményeképpen már elkészült és meg is jelent:

- 1 kismonográfia: Kovács András: *Fejedelmek gyógyítói. Gyógyítók, gyógyszerek és gyógyítás az erdélyi fejedelmek udvarában a 17. század első felében.* Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018. 198.
- 1 forráskiadvány: *Rottal János levelezése Csáky Istvánnal és Ferencsel.* s.a.r. Barta M. János. Lymbus kötetek 3. Budapest, 2017. 418.
- 19 könyvfejezet (lásd feltöltve a publikációs jegyzékbe)
- 7 folyóiratcikk. (lásd feltöltve a publikációs jegyzékbe)

Megjelenés előtt áll:

- 7 könyvfejezet (lásd feltöltve a publikációs jegyzékbe)

Kéziratban elkészült 2 monográfia:

- Pakó Klára: *A Szamos-menti új vár. Szamosújvár története a 16–19. században.* ~ 600 000 leütés, 85 fénykép, 50 történeti ábrázolás. — Kiadására pályázni kívánunk.
- Balogh Judit: *A székelyföldi elit Apafi Mihály udvarában.* ~ 600 000 leütés. A kézirat a tervek szerint az egri Líceum Kiadó jelenteti meg az MTA doktori eljárás lefolytatása után.

Kéziratban elkészült két tanulmánykötet és egy forráskiadvány:

¹⁴ MOL F 1 - Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára - Libri regii - 7. kötet - 172b, 187b.; Libri regii - 11. kötet - 170 - 171b.

- *Hírnév és emlékezet. Tanulmányok Bethlen Miklósról és az Apafi-kori Erdélyről.* Szerk. Horn Ildikó és Laczházi Gyula. 28 szerző (lásd program) ~ 980.000 leütés. — A szerkesztésre, nyomdai előkészítésre rendelkezésre áll a pénz, a kötet nyomtatására pályáznunk kell, vagy meg kell fontolnunk a digitális kiadvány lehetőségét.
- *Erdélyi fejedelmi udvarok.* Szerk. Balogh Judit, Horn Ildikó és Kovács András. A kötet terjedelme jelenleg ~ 1.320.000 leütés. A felhívásra eredetileg 43 pozitív visszajelzést kaptunk. A határidőre 33 kézirat érkezett be, 4 további szerző haladékosan kért. A kötet kiadására pályáznunk kell.
- *Apafi Mihály mozgó udvara az 1681–1683-as hadjáratokban.* szerk. Barta M. János és Horn Ildikó. Udvartörténeti Füzetek sorozat. — A kiadásra rendelkezünk elnyert pályázati pénzzel.

Folyamatban levő munkáink:

- Az erdélyi udvartörténeti bibliográfia terveink szerint májusban elkészül és online közzé tesszük.
- A fejedelmi udvari adatbázis munkálatai az ELTE FIKP pályázat keretében Horn Ildikó vezetésével folytatódnak.
- Az Apafi Mihály udvarára vonatkozó, eddig összegyűjtött források feldolgozására és az udvartartás elemzésére Balogh Judit vállalkozott. A jelen projekt több résztvevőjét és a témával foglalkozó fiatalabb kollégákat összefogva, újabb pályázatot kíván benyújtani erre a témára.
- Oborni Teréz az általa gyűjtött követjelentéseket, egyéb munkáinak függvényében, a közeljövőben szeretné kiadni.

Mellékletek

1. Levéltári, kézírattári kutatások

A kutatási program résztvevői mindvégig nagy hangsúlyt fektettek a levéltári feltáró munkára. Alábbiakban a legfontosabb lelőhelyeket tüntettük fel.

1. Levéltári kutatás Kolozsváron, Román Nemzeti Levéltár Kolozsvári Fiókjá:

- Fond Fam. Apor
- Fond Fam. Beldi
- Fond Fam. Bethlen din Criș
- Fond Fam. Wesselényi din Jibou
- Fond fideicomissionar Jósika
- Primaria orasului Satu Mare 1500-1895
- Fond. Fam. Lázár
- Fond Fam. Kornis
- Fond Fam. Haller
- Fond Fam. Kemény
- Fond Fam. Kászoni Bornemissza
- Fond. Fam. Mikó-Rhédey

- Fond. familial Daniel de Vărghiș
- Fond Fam. Henter.
- Fond. Fam. Huszár.
- Fond Fam. Korda.
- Fond Fam. Mikes de Zabola. A zabolai Mikes cs. It-a
- Fond. Fam. Nemes. A Nemes cs. It-a
- Fond. 437. F. Fam Teleki din Gornesti. A gernyeszegi Teleki cs. It-a
- Fond. 447. F. Fam. Ugron. Az Ugron cs. It-a

2. Levéltári kutatás Nagyszebenben

- Colecția de documente medievale/ Urkunden - Reg. nr. 26–28.) U V. és U VI.
- Magistratul orașului și scaunului Sibiu, Acte administrative, Inv. nr. 24.
- Colecția de acte fasciculare (Inv.332.) „M – Administratie” (közigazgatás), az „O – Armata” (hadsereg), „P – Situatie sociala si politica” (társadalmi és politikai helyzet)

3. Levéltári kutatás Brassóban

- Primaria Orasului Brașov, Seria Actele Magistratului Brașov, Inv. I 79, I 43, I 45, I 82
- Acte judecatoresti, Inv. II 1/a.
- Primăria Brașov, Colecția Fronius, Inv. I 15b;
- Colecția Schnell, Inv. I 29, I 30, I 31;
- Colecția Stenner, Seria latină, germană, Inv. I 162, I 163
- Primăria Brașov, Acte administrative neînregistrate, Inv. Nr. I 9, I 11
- Primăria Brașov, Socoteli alodiale, Inv. I 13

4. Levéltári kutatás Marosvásárhelyen

- Fond. Fam. Petrityevith-Horváth

5. Levéltári kutatás a Gyulafehérvári Érseki Levéltárban

- Gyulafehérvári székesegyház, Kánoni látogatások jegyzőkönyvei

6. Kézirattári kutatás a Román Akadémia Kolozsvári Fiókjának Könyvtárában

- Különgyűjtemények, Fotótár, Küküllővári leltárak 1677-1694 között
- Kemény József Gyűjtemény.
Diplomatarii Transilvanici Appendix. T. XI-XIX. Mss K.J. 288/D.
Diplomatarii Transilvanici Supplementum T. VII-X.. Mss KJ 288/C
Kénosi Tózsér János történeti adatgyűjteménye (1750) MS U 1105
- Ms U 1179 Nagyajtai Kovács István gyűjteménye
- A Göncz-ruszkai Kornis családra vonatkozó iratok Ms 2191

7. Levéltári kutatás Bécsben Österreichisches Staatsarchiv Haus-, Hof- und Staatsarchiv
 - Hofarchive, Obersthofmeisteramt, VIII. Testamente
 - Ungarische Akten Specialia, Kt. 265 Konv.

8. Levéltári kutatás a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában
 - Magyar kancelláriai levéltár
 - A 57 Libri regii, vol. 13.
 - Magyar Kincstári Levéltárak
 - E 142 Acta Publica
 - E 148 Neoregistrata Acta
 - E 149 Acta Transylvanica
 - E 227 Libri Donationum
 - E 250, Szepesi Kamara regisztratórája, Litterae Camerae Posoniensis et aliorum
 - E 254, Szepesi Kamara regisztratórája, Repraesentationes, informationes et instantiae
 - E 554, Magyar Kamara Arhivuma, városi és kamarai iratok, Jankovich-gyűjtemény
 - Családi levéltárak
 - P 14 Losonczi Bánffy család levéltára
 - P 71, Csáky család központi levéltára
 - P 72, Csáky család kassai levéltára
 - P 451, Lónyay család levéltára, az OL által rendezett iratok
 - P 235, Festetics család keszthelyi levéltára, gersei Pethő család
 - P 507, Nádasdy család nádasdlányi levéltára
 - P 658 Teleki család levéltára
 - P 659, Teleki család marosvásárhelyi levéltára, Missiles
 - P 660 Genealogiai gyűjtemény
 - P 707 Zichy család Missiles
 - P 1238, Teleki család marosvásárhelyi levéltára, Teleki Mihály gyűjtemény
 - P 1239, Teleki család marosvásárhelyi levéltára, Apafi Mihály gyűjtemény
 - P 1594 Petrisevich Horváth család levéltára
 - P 1825, Lónyay család
 - P 1899, Forgách család gimesi ága, Rokon és idegen családok jelzeteletlen iratai
 - R. szekció 1526 utáni gyűjtemény.
 - R 1 Végrendeletek
 - R 298 vegyes erdélyi iratok
 - R 319 Kisebb családi fondörredékek
 - A Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára
 - F 1 Libri Regii
 - F 2 Protocolla

- F 3 Centuriae
 - F 4 Cista Comitatum
 - F 5 Cista Diversarum Comitatum
 - F 12 Lymbus
 - A Kolozsmonostori Konvent Országos Levéltára
 - F 15 Protocolla, Libri Regii et Styliaria
 - F 23 Testamentaria
9. Levéltári kutatás Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár
- XV. 81. Szabolcs, Szatmár, Bereg megyei helytörténeti adatok gyűjteménye. Bereg megyei másolatok.
10. Egyetemi Könyvtár Kézirattára, Budapest
- O. 409 Inventarium arcis Szamosujvár (1666)
 - Hevenessy gyűjtemény. Transylvanica

2. Konferenciák, előadások

Eredményeinket 57 konferencián tettük közzé – több konferencián egyszerre többen is szerepeltünk:

1. Műveltség és társadalmi szerepek: az arisztokrácia változó társadalmi szerepe. Debrecen, 2014. október 8–9. Balogh Judit: Egy 17. századi erdélyi arisztokrata, Apor István.
2. Műveltség és társadalmi szerepek: az arisztokrácia változó társadalmi szerepe. Debrecen, 2014. október 8–9. Horn Ildikó: A Báthoryak felfutása és tévesztése az 1560-as évek Erdélyében.
3. Műveltség és társadalmi szerepek: az arisztokrácia változó társadalmi szerepe. Debrecen, 2014. október 8–9. Jeney-Tóth Annamária: Adalékok az udvari familiárisi karrierhez I. Rákóczy György udvarában, különös tekintettel az 1630–1638 közötti évekre.
4. Műveltség és társadalmi szerepek: az arisztokrácia változó társadalmi szerepe. Debrecen, 2014. október 8–9. Oborni Teréz: Adalékok Bethlen István politikai, kormányzati és udvari szerepéhez Bethlen Gábor uralkodásának idején.
5. Fundálók, pallérok, építészek Erdélyben – Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely, 2014. október 24–25. Pakó Klára: Simone Genga, egy urbinói építész a Báthoryak szolgálatában.
6. Felekezeti és társadalmi identitás. Miskolc, 2014. december 6. Balogh Judit: Felekezeti csoporttudat a székely elitben a 17. század második felében.
7. Eszterházy Károly Főiskola Történettudományi Doktori Iskola, Eger, 2015. február 14. Oborni Teréz: Az Erdélyi Fejedelemség születése.
8. MTA BTK ITI Rebakucs-előadás: Budapest, 2015. február 26. Oborni Teréz: A királyné és országa. Izabella királyné és az erdélyi államszervezés kérdései (1541–1558).
9. A magyar jog fejlődésének fél évezrede. Budapest, MTA, 2015. március 25. Oborni Teréz: Zolthay János Supplementum Tripartiti c. kézírata (1578).
10. Nemesi és polgári szerepek, reprezentáció és interpretáció. EKF TTI, Eger, 2015. március 25–26. Balogh Judit: Főnemesi szerepfelfogások az Apafi kori székely elitben.
11. Nemesi és polgári szerepek, reprezentáció és interpretáció. EKF TTI, Eger, 2015. március 25–26. Horn Ildikó: Fractio germanica, a Habsburg-párt változásai az erdélyi fejedelmi udvarokban.
12. Cultura nostra, Pannonhalma, 2015. március 29. Horn Ildikó: Az erdélyi fejedelmi udvar.

13. Nemzeti és etnikai konfliktusok a Kárpát-medencében a 16–20. században. Budapest, 2015. április 15. Oborni Teréz: Nemzetek együttélése és konfliktusai a 17. századi Erdélyben.
14. Műemlékvédelem gyakorlatban – tapasztalatok és új perspektívák az erdélyi épített örökség védelmében – Teleki Kastély Alapítvány, Gernyeszeg, 2015. július 11. Pakó Klára: A gernyeszegi Teleki-kastély művészettörténeti kutatásának új eredményei.
15. Történettudományi Doktori Iskola, Debrecen, 2015. október 8. Oborni Teréz: Udvar, udvartartás és udvari társadalom kérdései az Erdélyi Fejedelemségben.
16. Erdély történetével kapcsolatos kutatások helyzete napjainkban (16–19. század) Eger, 2015. november 5–6. Balogh Judit: A székely nemesi társadalom vizsgálata.
17. Erdély történetével kapcsolatos kutatások helyzete napjainkban (16–19. század) Eger, 2015. november 5–6. Horn Ildikó: Az erdélyi elitkutatás problémái és eredményei.
18. 425 éves a Vizsolyi Biblia. Sárospatak, 2015. november 6. Balogh Judit: Hídvégi János, a bibliaolvasó református székely főúr.
19. Erdély történetével kapcsolatos kutatások helyzete napjainkban (16–19. század) Eger, 2015. november 5–6. Szirtes Zsófia: Az erdélyi szászág érdekérvényesítésének lehetőségei és korlátai a 17–18. század fordulóján.
20. Magyar Tudomány Napja Erdélyben. Művészettörténet Szekció – Erdélyi Múzeum-Egyesület – Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány, Kolozsvár, 2015. november 28. Pakó Klára: Támpontok a keresdi Bethlen-udvarház építéstörténetéhez.
21. A Dynasty and Dynasticism: 1400–1700. Oxford, 2016. március 16–18. Oborni Teréz: In the shadow of the Jagiellonians – the constructed identity of the Szapolyai dynasty, 1526–1559.
22. Élő Kastély 1680–2016. Olasztelek, Daniel kastély, 2016. március 18. Kovács András: Dekorátorok a 17. századi Erdélyben.
23. Műemlékvédelem Erdélyben. VII. – Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány – Arcus Egyesület – Teleki Oktatási Központ, Szováta, 2016. április 1–3. Könyvbemutató. Pakó Klára: Fehér János, Az olaszteleki Daniel-kastély és 17. századi falképei. Daniel Kastély Egyesület, Olasztelek, 2016.
24. Ország, nemzet, csoport, mint identitásképző tényező. Eger, 2016. május 11–12. Balogh Judit: Politikai harcok és felekezeti identitás.
25. Ország, nemzet, csoport, mint identitásképző tényező. Eger, 2016. május 11–12. Horn Ildikó: A fejedelem kori elit főbb hatalmi csoportosulásai.
26. Korunk Akadémia, Kolozsvár, 2016. augusztus 3. Kovács András: Bethlen Gábor könyvei és könyvkötői.
27. Mozgás és átalakulás. A migrációs és a társadalmi mobilitás történeti változásai és összefüggései. A Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület 2016. évi konferenciája. Szent István Egyetem, Gödöllő, 2016. augusztus 25–27. Balogh Judit: Kiszakadók és befogadottak egy zárt társadalomban: a székely elit összetételének és társadalmi súlyának változásai a migráció és egyéb mobilitások hatására.
28. Buda Oppugnata. Budapesti Történeti Múzeum, 2016. augusztus 29. Oborni Teréz: Fráter György szerepe Buda török kézre kerülésében.
29. Bethlen Miklós élete leírása magától c. kerekasztal-beszélgetés. Budapest, MTA Könyvtár és Információs Központ, 2016. szeptember 21. konferenciatermében Oborni Teréz: Bethlen Miklós politikai szerepe a 17. század végi Erdélyben.
30. Catholice reformare, Gyulafehérvár, BBTE Római Katolikus Teológia Kar Pasztorális Teológia Intézete, 2016. október 20–21. Kovács András: A gyulafehérvári székesegyház átváltozásai (1565–1715).
31. Nagyasszonyok Sárospatak történetében. Sárospatak, 2016. november 6–7. Balogh Judit: Lorántffy Zsuzsanna sárospataki udvara 1648 után.

32. A Korunk alapítása 90. évfordulója alkalmából szervezett konferencia. 2016. november 8–9. Kovács András: Szász kortársak Bethlen Gábor fejedelemről.
33. Cluj–Kolozsvár–Klausenburg 700 Konferencia. BBTE, EME 2016. november 10. Kovács András: Kolozsvár legrégebbi számadáskönyve.
34. Hírnév és emlékezet. Bethlen Miklós halálának 300. évfordulójára rendezett konferencia ELTE BTK, 2016. november 16–18. Balogh Judit: Bethlen Miklós kapcsolatrendszere a székely elitben.
35. Hírnév és emlékezet. Bethlen Miklós halálának 300. évfordulójára rendezett konferencia, Budapest, 2016. november 16–18. Kovács András: Bethlen Miklós Gyulafehérvára.
36. Hírnév és emlékezet. Bethlen Miklós halálának 300. évfordulójára rendezett konferencia, Budapest, 2016. november 16–18. Pakó Klára: Támpontok a keresdi másik Bethlen-kastély történetéhez.
37. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2016. november 30. Oborni Teréz: A keleti Magyar Királyságtól az Erdélyi Fejedelemségig (1526–1571).
38. Rekatolizáció és a magyar társadalom a 17–18. században Eperjes, 2016. december 1–2. Balogh Judit: A rekatolizáció hatásai az Apafi kori székely elite.
39. Reformáció és rekatolizáció a magyar történelemben. EKE, Eger, 2016. december 15. Balogh Judit: A reformáció második hulláma, a puritán tanok a Székelyföldön Apafi Mihály uralma alatt.
40. Erdély a történelemben. Korunk Akadémia, Kolozsvár, 2017. február 8. Horn Ildikó: Fejedelmi ars poetica.
41. Egyéni érdek, közérdek. EKE, Eger, 2017. március 17–18. Balogh Judit: Egyéni és csoportérdekek a Béldi összeesküvés idején
42. Egyéni érdek, közérdek. EKE, Eger, 2017. március 17–18. Horn Ildikó: Báthory István lengyel királlyá választása.
43. ELTE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely, 2017. április 21. Oborni Teréz: Buda el-este 1541.
44. Szent István Múzeum, Székesfehérvár, 2017. május 3. Oborni Teréz: Az erdélyi fejedelmek címei a pénzérméken és a valóságban.
45. Nők és konfessziók 2017. szeptember 21. EKE, Eger, Balogh Judit: Református női szerepkonstrukciók: Erdély fejedelemszövegei.
46. Szilágysomlyó, Báthory Napok, 2017. szeptember 23. Kovács András: A Báthory unokatestvérek építkezései.
47. Tolerancia az Erdélyi Fejedelemségben. Budapest, Országgyűlés Hivatala, 2018. március 9. Horn Ildikó: 1568 és az erdélyi fejedelmek tolerancia felfogása.
48. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, előadás 2018. április 18. Horn Ildikó: A fejedelmi udvar kiépítése a Báthory korban.
49. Three Dates of the Tragic Fifty Years of Europe (1598–1618–1648). Moszkva, 2018. szeptember 18–20. Oborni Teréz: Russia and the West during the Time of Troubles, religious Conflicts, and the Thirty Years War The Alliance of the Prince and the King – Transylvania and the Kingdom of Hungary at the End of the 16th Century.
50. „Szabad Lélek, szabad Ember, szabad Nő” Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének Konferenciája. Budapest, 2018. október 6. Horn Ildikó: A vegyes felekezetű házasságban élő nők: az erdélyi elit vallásváltásai.
51. Önérdek, közérdek, államérdek. Az érdek hatása Magyarország kora újkori történelmének alakulására. Dobó István Vármúzeum Eger, 2018. október 10–11. Balogh Judit: Egyéni és csoport érdekek a Bocskai felkelésben. A székelyek szerepe.
52. Önérdek, közérdek, államérdek. Az érdek hatása Magyarország kora újkori történelmének alakulására. Dobó István Vármúzeum Eger, 2018. október 10–11. Horn Ildikó: A fejedelmi bizalmi kör kiépítésének anyagi feltételei.

53. Apák és fiúk, anyák és lányok. Szülői szerepek, gondoskodás és tekintély a pre-modern családban (1500–1918) MTA HTK Budapest, 2018. október 25–26. Balogh Judit: Daniel Ferencné Béldi Judit, Béldiné Vitéz Zsuzsanna és Béldi Zsuzsanna viszonya az egodokumentumaik tükrében.
54. Humanista műveltség Mátyás király idejében. Nagyvárad, Római-Katolikus Püspökség, 2018. október 13. Kovács András: Mátyás király emlékezete a 16–17. században.
55. Magyar Tudomány Ünnepe. Nagyvárad, 2018. november 9. Kovács András: A váradi fejedelmi palota és rokonsága.
56. Los Consejos de Estados « medianeros »: Prácticas administrativas y pensamiento político en el Renacimiento. Archivo Real y General De Navarra I Pamplona, 2018. november 16–17. Horn Ildikó: Le conseil de Transylvanie dans la seconde moitié du 16e siècle.
57. Érdekképviselő és törvényhozás Magyarországon a 15. századtól 1918-ig. Eger, 2018. november 29. Oborni Teréz: Az erdélyi fejedelmek és a rendek közötti hatalmi-politikai kommunikáció.